

Kompensation för arbete på arbetsfri dag

Arbetsdomstolen gör en kollektivavtalsstolkning att helgarbete för tjänstemän med oreglerad arbetstid ska kompenseras (AD 2013 Nr 69). Domen gäller en tolkning av kollektivavtal med IDEA och tolkning kan skilja från avtal till avtal.

14 tjänstemän på Röda Korset hade flera månader i förväg planerats in för olika helguppdrag för organisationens räkning under hösten 2011. Tjänstemännen omfattades av kollektivavtalet med IDEA (Arbetsgivareförbundet för ideella organisationer) men hade *oreglerad arbetstid*, d.v.s. frihet att själv förlägga sin arbetstid. Tjänstemännen saknade därmed bl.a. rätt till övertidsersättning.

Enligt § 5.1.1 i IDEA-avtalet har tjänsteman som saknar rätt till övertidsersättning rätt till kompensation i form av 1,5 dags ledighet eller kontant ersättning med 1/20 av månadslönen om han/hon på anmodan av arbetsgivaren arbetar på *arbetsfri dag*.

I målet var ostridigt att Röda Korset haft rätt att beordra tjänstemännen att arbeta de aktuella lördagarna och söndagarna, oavsett om dessa var arbetsfria eller inte. Frågan i målet var i stället om tjänstemännen hade rätt till kompensation enligt kollektivavtalet för den arbetade tiden.

Arbetsstagarparterna (Unionen)

Lördagar och söndagar ska anses som arbetsfria dagar. För detta arbete har tjänstemännen rätt till kompensation enligt kollektivavtalet.

Arbetsgivarparterna (IDEA & Röda Korset)

De lördagar och söndagar under vilka tjänstemännen arbetade är inte *för dem* arbetsfria dagar i kollektivavtalets mening. Eftersom arbetet hade planerats in mer än en månad i förväg är tjänstgöringstillfällena att anse som ordinarie arbetstid och tjänstemännen har därmed ingen rätt till kompensation. Mot bakgrund av att tjänstemännen har oreglerad arbetstid skulle de ha förlagt sin ledighet till andra veckodagar.

Bestämmelsen om kompensation för arbetsfri dag i kollektivavtalet tar sikte endast på fall då en tjänsteman med oreglerad arbetstid med kort varsel anmodas att arbeta på en dag som normalt är arbetsfri för denne.

Arbetsdomstolen

Vilken arbetstid gäller för tjänstemän med oreglerad arbetstid?

Med arbetsfria dagar i avtalet avses *dagar som inte omfattas av den ordinarie arbetstiden*. Av kollektivavtalet följer att tjänstemän med oreglerad arbetstid har en frihet att förlägga sin egen arbetstid. Detta förhållande talar enligt AD starkt emot att arbetsgivaren skulle ha en rätt att ensidigt bestämma över förläggningen av den ordinarie arbetstiden beträffande dessa tjänstemän. Även avtalets bakgrund talar mot en sådan ensidig bestämmanderätt.

Enligt AD ska kollektivavtalet förstås så att med ordinarie arbetstid för tjänstemän med oreglerad arbetstid avses den arbetstid som är *bruklig vid företaget*, om inte arbetstagaren och arbetsgivaren kommit överens om att annan tid ska utgöra tjänstemannens ordinarie arbetstid. Parterna var i målet ense om att arbetstiden vid Röda Korset normalt var måndag till fredag.

Har enskilda överenskommelser träffats om ordinarie arbetstid?

Frågan blev därför om arbetsgivaren och tjänstemännen med oreglerad arbetstid kommit överens om att *annan tid* skulle utgöra ordinarie arbetstid just för dem. Enligt AD kan en sådan överenskommelse anses ha ingåtts underförstått t.ex. genom att arbetstagaren i samband med en överenskommelse om övertidsavlösen måste ha förstått att arbetsgivaren utgick från att kompensationen även avsåg arbete under t.ex. vissa helger. Arbetsgivaren har dock bevisbördan för att en sådan överenskommelse har träffats.

Även om arbetsgivaren i målet gjort gällande att helgarbetet fick anses ingå i tjänstemännens befattningar och därtill hade planerats i god tid så anser AD att det inte är visat att någon överenskommelse om helgarbete träffats. Några mer preciserade omständigheter om t.ex. vad som angivits i respektive tjänstemans anställningsbevis eller sagts mellan tjänstemännen och arbetsgivaren hade inte åberopats i målet.

Domslut

AD finner därför att tjänstemännen är berättigade till kompensation för arbete på arbetsfri dag i enlighet med kollektivavtalet.

Observera att domen gäller en tolkning av kollektivavtal med IDEA och kan skilja från avtal till avtal.

Läs domen i sin helhet:

<http://www.arbetsdomstolen.se/upload/pdf/2013/69-13.pdf>